

Алла Атаманенко
(Острог)

ЧЛЕНСТВО УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТОВАРИСТВА (1965 – 1991): СТРУКТУРА ТА СКЛАД

У статті розглядається структура членства Українського історичного товариства, методи діяльності УІТ з метою збереження інформації про вчених діаспори. Товариство об'єднало різні покоління вчених, що уможливило обмін думками та досвідом і сприяло розвиткові наукових досліджень.

Ключові слова: Українське історичне товариство, дослідники, покоління вчених.

В статье рассматривается структура членства Украинского исторического общества, методы его деятельности с целью сохранения информации об ученых диаспоры. Общество объединило разные поколения исследователей, что сделало возможным обмен мыслями и опытом, а также способствовало развитию научных исследований.

Ключевые слова: Украинское историческое общество, исследователи поколения ученых.

In this article author reviews the structure of Ukrainian Historical Association, methods of the UHA's activity to preserve information about scholars of Diaspora. Ukrainian Historical Association has united scholars of different generations which enabled the exchange of thoughts and experience and facilitated the development of scientific researches.

Key words: Ukrainian Historical Association, researches, generations of scholars.

Українське історичне товариство, засноване навколо журналу “Український історик” у 1965 р. з ініціативи Любомира Р. Винара, підтриманої іншими дослідниками. Серед членів Товариства були історики М. Антонович, І. Витанович, А. Жуковський, Т. Мацьків, О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко, М. Чубатий та ін., політологи Б. Боцюрків, І. Каменецький, Т. Цюцюра, археологи Н. Кордиш-Головко, П. Курінний, М. Міллер, Я. Пастернак, філологи Ю. Бойко-Блохин, Ася Гумецька та ін.

В українській материковій історіографії щодо тих, хто покинув країну під час Другої світової війни досить часто говориться, що вони “опинилися” за кордоном, що надає пасивного звучання цьому явищу. Але, як писав відомий славіст Ю. Шевельов, “слово опинилися – майже цитата, його треба було б взяти в лапки. Ми не опинилися по той бік – тоді фронту, потім – кордону чи кордонів. Ми хотіли й шукали цього, йдучи через труднощі, небезпеки, загрози. Ми діяли свідомо. Ми не знали докладно, що ми знайдемо по той бік, але ми знали, що ми не хотіли жити в тих умовах, у яких ми жили перед тим”[29, с. 23]. Зрозуміло, що добровільність еміграції була вимушеною – це був свідомий вибір, але відбувся він під тиском обставин [6, с. 184-185]. Емігранти старшого покоління, особливо ті, що походили з Наддніпрянщини, дуже добре знали систему, в якій залишилися їх колеги, тому завжди із розумінням ставилися до умов їх праці та наукового доробку.

В середовищі інтелектуальної наукової еміграції панував дух служіння науці, і бажання самореалізації формувалося на цьому тлі. Саме цей чинник спричинив появу низки інституцій, видань, які сприяли як індивідуальному особистісному розвитку, так і розвитку всього інтелектуального середовища. Неможливою була активна праця будь-якого об’єднання вчених діаспори без лідера, який найчастіше був головним організатором-“рушієм” праці. Лідер мав мати високорозвинені інтелектуальні та організаційні здібності, чітке уявлення про мету діяльності, наполегливість, працьовитість та ім’я у суміжних (українських та інонаціональних) інтелектуальних співтовариствах. Коло вчених, що об’єднувалися біля нього, могло бути неформальним або інституційно оформленим.

В цьому УІТ не було винятком. Головним рушієм праці Товариства протягом багатьох років був талановитий вчений та організатор численних не лише українських наукових інституцій Любомир Роман Винар. Саме він заснував журнал “Український історик”, який був підтриманий і іншими дослідниками, а для частини них став одним із важливих засобів оприлюднення наукових досліджень. Л. Винар був головним промотором створення УІТ. Він активно листувався з колегами, писав статті про діяльність Товариства до преси, готував до видання матеріали “Бюлетеню УІТ”. Своєю наполегливою працею він зумів створити в Товаристві коло однодумців, завдяки чому воно стало помітним науковим явищем.

Серед членів УІТ, незалежно від визначених Статутом категорій,

були науковці та любителі історії. Так склалися обставини, що імена лише частини провідних вчених – членів УІТ широко відомі в Україні. Імена інших дослідників відомі лише відносно вузькому колу фахівців, хоча вони займали важливе місце в неукраїнському науковому світі. Для частини членів, особливо тих, що належали до старшого покоління, Українське історичне товариство та його періодичне видання "Український історик" стали стимулом та основним місцем оприлюднення наукових досліджень.

Серед членів УІТ були представники різних поколінь, що мали різний рівень адаптації до західного наукового середовища. У різних поколінь різними були можливості одержання фахової праці, зокрема в університеті. Дехто зі старших вчених відносно слабо знав англійську чи іншу мову країни поселення, дехто – мав вік, в якому не починають кар'єру у вищій освіті. Тому вони переважно працювали нефахово, але вільний від "заробляння хліба насущного" час віддавали науковій творчості. У 1955 р. про ситуацію, яка склалася для представників старшого покоління, писав відомий економіст І. Витанович: "Найгірше, [...], всі ми з науки не жиємо, а кустарями совісно бути. Я прим[іром] працюю (після важкого пробою в початках у U.S.A.) в ам[ериканському] видавництві (в адміністрації). До бібліотеки (де часом можна б бодай щось ad get найти) самий доїзд триває 1^{1/2} год[ини] в один бік. Можу тільки, і то не в кожну, суботу туди заглянути. Прийшовши ввечір з праці, звичайно тільки добра воля зістається, щоби ще з втомленої голови щось путяще можна видобути" [1].

Деякі молодші дослідники не завжди ставились до праці таких вчених як до якісного наукового продукту. Пропагуючи потребу підготовки молодого покоління вчених, О. Прицак зокрема, писав: "Я особисто ставлюся зі співчуттям до цих жертв обставин, що в ім'я Лесиного "контра спем сперо" не хотіли примиритися зі страшною для них дійсністю і нераз після тяжкої заробіткової праці, не маючи змоги вести систематичного досліду – творили собі ілюзію наукової праці" [13, с. 5].

Сприйняття старшого покоління, що не завжди могло себе реалізувати в американській чи іншій неукраїнській науці, як "декласованих вчених"[13, с. 5-6] частково було пов'язане з протистоянням між "старшими" науковими установами – НТШ та УВАН, яке можна розцінювати як прояв конфлікту поколінь. З діяльністю цього покоління зокрема, пов'язувалися з одного боку, ідентифікація української науки з провінціалізмом, обмеженістю та дилетантством, з другого

– прискорення денационалізації молодшого покоління, яке не завжди допускалося до керівництва в “еміграційних” установах [13, с. 5-6]. Одночасно не лише старші, а й частина середнього та молодшого (для початку 1960-х рр.) поколінь або постійно, або на певних етапах діяльності не мала можливості праці у вищих навчальних закладах чи наукових установах (наприклад, І. Лисяк-Рудницький певний час працював контролером у транспорті [15, с. 576]), хоча і в цій ситуації вони продовжували дослідницькі практики. Зрозуміло, що це не було легко фізично, але давало моральну сатисфакцію. Значною була і кількість дослідників – представників саме старшого та середнього поколінь, які працювали в системі неукраїнської освіти та науки. УІТ та його журнал, що реферувався провідними західними аналітичними виданнями, були одночасно представництвом української історіографії в багатонаціональному середовищі західної науки, об’єднували дослідників різних поколінь, а також уможливлювали наукову самореалізацію для представників старшого покоління вчених.

В “Українському історичу” та в “Бюлетені” Товариства, особливо кілька перших років його існування, поки членів було відносно небагато, повідомлялося про їх кількість, подавалися імена тих, що нещодавно приєдналися до УІТ. В “Бюлетені” існувало кілька рубрик – “З діяльності наших членів”, “Діяльність членів УІТ”, “З успіхів наших членів” та ін., в яких інформувалося, над чим працюють члени Товариства, що ними опубліковано або готується до друку. Рубрика “З успіхів наших членів” містить важливу інформацію про їх відзначення та нагородження, одержання грантів, призначення на посади в неукраїнських університетах, інституціях і установах. Інформацію для публікації надсилали переважно самі дослідники, іноді – за їх дорученням подавав узагальнений огляд хтось із колег, часто це робив, зокрема, Л. Биковський [5, с. 148-151; 7, с. 238-240]. Зрідка у таких повідомленнях траплялися неточності. Зокрема, у 1965 р. І. Лисяк-Рудницький повідомляв про деякі похибки, що трапилися в інформації про нього на сторінках журналу [9, с. 464]. Після цього він самостійно повідомляв про свою діяльність.

Протягом всього часу існування Товариства у журналі та “Бюлетені” вміщувалися некрологи, статті пам’яті померлих, в яких переважно висвітлюється їх діяльність та стисло подається огляд наукового доробку. Крім того, специфічним джерелом для дослідження складу членства є картотеки за різні роки.

Категорії членства для будь-якого наукового товариства визнача-

лися в першу чергу його Статутом або обумовлювалися в інших документах статутного характеру. УІТ не було винятком, тому категорії його членства обумовлювалися в Статуті, але змінювалися після обговорення цього питання у листуванні. Так як функції першого статуту виконав документ "Українське історичне товариство (Комунікат)", підписаний членами Ініціативної групи і розісланий 25 грудня 1964 р., опублікований в "Українському історичному" [16, с.1], саме там вперше зазначалося, що членами Товариства можуть стати "...історики й дослідники допоміжних історичних наук, а також ті особи, як цікавляться історією України й загальною історією та бажають причинитися до розвитку української історичної науки у вільному світі"[16, с. 1]. Через двадцять років – у 1985, коли журнал УІТ став журналом історії та українознавства, членами визнавалися також "дослідники українознавчих дисциплін"[26, с. 246].

В травні 1965 р. членам Товариства було розіслано обіжний лист, який також можна вважати документом статутного характеру. Він складався з кількох пунктів, що визначали основні засади діяльності Товариства, між якими був розділ про членство. Тут було сказано, що "Товариство об'єднує істориків, дослідників допоміжних історичних наук і активних прихильників історичної науки. Кандидати до УІТ повинні бути рекомендовані одним членом Управи. Якщо на даному терені немає члена Управи, кандидати можуть бути рекомендовані членами Товариства. Остаточне рішення затвердження кандидатури належатиме Президії УІТ. Кожний кандидат зобов'язаний прислати свій життєпис і, якщо можливо, бібліографію своїх праць" [11, с. 266].

Члени могли написати заяву до вступу в довільній формі, хоча існував друкований зразок, який потрібно було заповнити і підписати: "Заява. 1. Прошу прийняти мене в члени Українського Історичного Товариства. 2. До часу виготовлення статуту УІТ придержуватимуся правил установлених Управою УІТ. Все вище сказане підтверджую власноручним підписом" [3]. В заяві також подавалися ім'я та адреса. Завершувала текст інформація від Управи, де повідомлялося: "Враз з Вашою анкетою просимо ласкаво долучити Ваш короткий життєпис і членську вкладку в сумі... Річна вкладка включає передплату "Українського історика" і "Бюлетень УІТ". Анкету та листування просимо надсилати на адресу д-ра Л. Винара, секретаря УІТ [...]"[3].

Навесні 1967 р. в "Бюлетені" УІТ було опубліковано для обговорення проект Статуту Товариства [14, с. 47-49]. Окремий підрозділ "Членство" у першому пункті визначав три основні категорії членів:

почесних, звичайних та членів-прихильників. Перших мала обирати Управа Товариства за їхні особливі заслуги перед українською наукою і УІТ. Звичайних (дійсних) членів затверджувала Президія Управи. Ними могли стати представники різних національностей, які працювали в галузі українознавства чи історії Східної Європи. Членами-прихильниками мали стати аматори, що займалися науковою працею, активно цікавилися історичною наукою та сприяли діяльності УІТ. Всі члени зобов'язувалися надіслати членські анкети та сплачувати членські внески.

Другим пунктом визначалися права членів. Звичайні члени могли голосувати на Загальних Зборах, вибирати і бути обраними до Управи, подавати поради щодо діяльності Товариства. Члени-прихильники мали лише дорадчий голос і до керівних органів Товариства могли лише кооптуватися в разі потреби. Третій пункт обумовлював сплату членського внеску (вкладки), що встановлювався Управою Товариства і включав передплату журналу “Український історик”. Члени УІТ – “емерити” (пенсіонери. – А.А.) звільнялися від членських внесків в разі потреби, але мали передплачувати журнал. Важливим був пункт №4 про можливість припинення членства як за власним бажанням, так і з ініціативи Управи в разі несплати членських внесків, незважаючи на “пригадку” (письмове нагадування про заборгування. – А.А.), а також дії члена на шкоду Товариства (з правом апеляції виключеного до Загальних Зборів) [14, с. 48].

Авторитет УІТ поступово зростав і зростала кількість членів. Якщо підчас заснування основу УІТ склали 45 членів-основників, в середині 1965 р. членів було 70 [19, с. 92], під кінець року – 104 [18, с. 110]. У 1966 р. Товариство об'єднувало 110 осіб [17, с. 134]. На початок 1967 р. кількість членів збільшилася ще на 10 осіб. В перші роки членами стали о. Олександр Баран, Ольга Войценко, Василь Гришко, о. Олег Кравченко з Канади, Олекса Вінтоняк, Володимир Мацяк з Німеччини, американські вчені Ярослав Падох, Омелян Пріцак, Дмитро Штогрин, Лев Шанковський, Володимир Гуцул [20, с. 36], Олег Герич, Марта Богачевська-Хом'як та ін. Протягом наступних років кількість членів УІТ зростала.

Активна діяльність Товариства та його толерантність до інших наукових інституцій привертала до нього тих, хто спочатку висловлював побоювання щодо негативного деструктивного впливу УІТ на українську історичну науку в діаспорі. Так, у 1967 р. членом УІТ став відомий діяч УВАН Володимир Варламович Міяковський, який був

готовий стати членом і співпрацювати в журналі через подібність ідеологічних засад діяльності УІТ та УВАН [2].

В грудні 1974 р. УІТ було зареєстроване (інкорпороване) в штаті Огайо. До інкорпораційних документів було включено також і англomовний варіант Статуту, в якому було визначено й основні положення щодо членства [4]. За Статутом збільшилась кількість членів – їх тепер було п’ять категорій – почесні, дійсні (active), члени-кореспонденти (що мешкали в інших країнах), члени-прихильники (supporting members) – особи, що цікавилися діяльністю товариства, включаючи непрофесіоналів, та з’явилася нова категорія колективних (інституційних) членів, якими могли стати будь-які організації, що визнавали завдання УІТ.

До керівних органів Товариства мали право обирати і бути обраними лише почесні та дійсні члени. Пізніше життя змусило зменшити кількість категорій – бо історики були дійсними членами, незважаючи на місце чи країну поселення, тому не було потреби у категорії члена-кореспондента. Від категорії, потребу якої не підтвердила практика, відмовлялися, вже не змінюючи Статуту, а приймаючи через голосування уточнення щодо категорій членства. Наприклад, в 1976 р. існували такі категорії (не зафіксовані в Статуті): почесний, звичайний (дійсний) член, член-прихильник, “член-спомогач” (contributing member). Для тих, хто став жертводавцем більшої суми – вводилася категорія “доживотних членів” (що вважалися членами Товариства до кінця життя. – *A.A.*), яка ділилася на дві підкатегорії: членів-меценатів та членів-фундаторів. Пізніше практика довела непотрібність категорії членів-спомогачів – і Товариство від них відмовилося.

Отже, визначені початково Статутом категорії членів Товариства, незважаючи на збільшення чи зменшення їх кількості, можна узагальнити – дійсні члени (фахівці) та члени-любители (ті, що підтримували діяльність УІТ переважно матеріально). Такий поділ був притаманний більшості українських наукових інституцій діаспори, побудованих за принципом наукового товариства.

Ще в 1963 р. у Л. Винара виникла ідея публікації в “Українському історичному журналі” невеликих статей-“гасел” про вчених, які пізніше можна було б видати окремим збірним виданням. І хоча цю ідею не вдалося реалізувати у повному обсязі, своєрідні складові її реалізації – окремі різнопланові публікації сьогодні дають основу для здійснення біографічних досліджень. Інформація про діяльність членів постійно публікувалася в “Українському історичному журналі” та “Бюлетені”, де друкувалися й

нагадування про потребу одержання від членів подібної інформації.

Більшість дослідників на такі звернення позитивно реагувала, присилаючи до секретаря Товариства свої бібліографії та розповідаючи про дослідження та досягнення в праці. Намагання зберегти якнайбільше інформації про членів було викликано розумінням керівництвом УІТ потреби у збереженні даних про представників науки поза Україною в той час, коли в Україні про них нічого не було відомо та свідомо замовчувалися праці й наукова діяльність тих, чия творчість не відповідала офіційним “канонам”. Одночасно, в журналі друкувалися некрологи та ювілейні статті як про дійсних членів (професійних істориків), так і тих, хто багато допомагав в організаційній та іншій роботі. У 1981 р. великим біографічно-інформативним некрологом було згадано О. Судчак – керівника Головного представництва журналу на Канаду, у 1982 р. – Р. Коса, представника “Українського історика” на Пенсильванію з 1965 р.

Від початку видання “Бюлетеню” Товариства у рубриці “Успіх наших членів” вміщувалися привітання з нагоди обрання на ту чи іншу посаду в українських та неукраїнських наукових інституціях, установах, виданнях, нагородження та відзначення тощо, що тепер є джерелом для відтворення біографій дослідників. Тоді це сприяло спілкуванню дослідників, ознайомленню з досягненнями, пошуку зацікавлених подібною тематикою. Так, В. Кайє-Кисілевського колеги вітали з обранням почесним членом Канадської асоціації славістів [21, с. 66], о. В. Кушніра – з обранням Президентом Секретаріату Світового конгресу вільних українців (СКВУ), М. Марунчака – з обранням членом контрольної комісії СКВУ [12, с. 88], О. Прицака – зі створенням кафедри українських студій при Гарвардському університеті [22, с. 96], Д. Штогриня – з одержанням дослідницької стипендії для підготовки англomовної праці про український літературний ренесанс, Л. Винара – з підвищенням в Бовлінгтонському університеті та одержанням стипендії на дослідження з історії українського раннього друкарства, Р. Климкевича – з підвищенням до старшого віцепрезидента, обранням до ради директорів акційного банківського підприємства [23, с. 110], з одержанням почесного громадянства республіки Корея [8, с. 117], О. Оглоблина – з одержанням запрошення стати першим професором-гостем на 1968 – 1969 акад. рік в УНІГУ, А. Жуковського – з обранням генеральним секретарем НТШ в Європі [8, с. 117] та ін.

Ювілеї визначних членів відзначалися також науковими конфе-

ренціями, про них друкувалися окремі статті та пов'язані з ними джерельні матеріали, вітальні листи. Осередками і Товариством проводилися конференції та тематичні вечори, присвячені видатним вченим. Так, 27 листопада 1977 р. УІТ в Торонто та Дослідча комісія НТШ в Канаді організували вечір пам'яті відомого українського археолога, члена-засновника УІТ та багатолітнього члена НТШ Ярослава Пастернака. Відкрила вечір голова Комісії НТШ О. Копач. Доповідь про археолога виголосив заступник голови УІТ М. Антонович, який був редактором книги вченого про раних слов'ян, опублікованої Товариством. Він вручив видання вдові Я. Пастернака Марії. Зі спогадами виступили Г. Березовський, І. Маковецька та ін.

Вечір пам'яті Михайла Ждана було проведено 19 березня 1978 р. в Клівленді. З вступним словом до присутніх звернувся директор банку М. Тимків, спогадами про вченого поділився Ю. Яремкевич. Доповідь про наукову спадщину історика виголосив Л. Винар. На зустрічі було також влаштовано виставку друкованих праць та рукописів М. Ждана [24, с. 191].

1 грудня 1979 р. першим Почесним членом Товариства було обрано О. Оглоблина з нагоди 80-ліття від дня народження та 60-ліття наукової праці [27, с. 218]. У 1981 р. від Управи УІТ за підписом О. Оглоблина було опубліковано вітання Любомирові Винару з нагоди 30-ліття його наукової діяльності [25, с. 234]. В 1986 р. було обрано нову Управу УІТ. За рекомендацією О. Оглоблина та Л. Биковського президент Товариства та багатолітній редактор "Українського історика" став Почесним членом УІТ. В 1988 р. в журналі було поміщено статтю з нагоди 70-ліття Т. Мацькова, де було подано його біографію з аналізом наукового доробку.

У 1986 р. в "Українському історичному" було відновлено засновану ще 1963 р. рубрику "З діяльності наших членів", де писалося, над чим працюють дослідники. Кілька разів окремі томи журналу було присвячено ювілеям його провідних співробітників: у 1970 р. один із томів журналу було присвячено 70-літтю президента Товариства О. Оглоблина (пізніше, у 1992 р. – століттю вченого), у 1982 та 1997 рр. – ювілею Л. Винара. Такі присвяти журналу ювілеям провідних співробітників та членів УІТ розцінювалися не лише як безпосередні відзначення відомих вчених, а й як елементи популяризації Товариства. У 1986 р. планувалося присвятити том журналу 70-літтю М. Антоновича, але останній, який був дуже скромною людиною, заборонив це робити. Іноді ювілеї відзначалися не присвятою цілого

тому журналу визначній події, а окремими статтями, для чого існувала окрема рубрика “Наші ювілеї”. У 1974 р. відзначалося 75-ліття О. Оглоблина, у зв’язку з чим було опубліковано вітальний лист [10, с.123], а також вченому було присвячено низку статей.

Таким чином, статутом визначались основні категорії членства. Товариство об’єднувало всі покоління дослідників, створюючи можливість наукової самореалізації і для представників старшого покоління, яке часто не мало фахової праці. Керівництво УІТ намагалося вшанувати членів та зберегти інформацію про них. Більшість опублікованих на сторінках “Українського історика” статей пізніше в комплексі з іншими матеріалами використовувалася материковими дослідниками для відтворення біографій та визначення внеску в розвиток науки окремих дослідників.

Джерела та література:

1. Архів УІТ (архів Б. Винара), ф. “Листування”, спр. “І. Витанович”. – Лист І. Витановича до Б. Винара від 29 листопада 1955 р.
2. Архів УІТ (архів Л. Винара), ф. “Листування”, спр. “В. Міяковський”. – Лист В. Міяковського до Л. Винара від 17 жовтня 1967 р.
3. Архів УІТ, ф. “Адміністрація”, спр. “Заяви”.
4. Архів УІТ, ф. “Організаційні документи”, спр. “Інкорпорація”. – Constitution of Ukrainian Historical Association. – 2 арк.
5. Атаманенко А. Є. Історія української історичної науки в листах Лева Биковського до Любомира Винара / А.Є. Атаманенко // Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України: Історіографія і джерелознавство в часовому вимірі. Міжвузівський зб. наук праць. – Дніпропетровськ : РВВ – ДНУ, 2003. – С. 140–152.
6. Верба І. В. Життя і творчість Наталії Полонської-Василенко (1884 – 1973): Монографія / І.В. Верба / Центр пам’яткознавства НАН України та УТОПК. – Ніжин : ТОВ “Аспект-Поліграф”, 2008. – 324 с.
7. Винар Л. Епістолярні джерела до історії Українського історичного товариства. З листування доц. Лева Биковського / Л. Винар, А. Атаманенко // Український історик (далі – УІ). – 2004. – Ч. 1-2. – С. 238–240.
8. З успіхів наших членів. Бюлетень УІТ, рік 2, ч.5 // Матеріали до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 117.
9. Лист І. Лисяка-Рудницького до Л. Винара від 22 лютого 1965 р. // Винар Л., Атаманенко А. Епістолярні джерела до історії Українського Історичного Товариства // УІ. – 2003. – Ч. 1-5. – С. 464.
10. Наукова хроніка. Ювілей Голови УІТ // УІ. – 1974. – Ч. 4. – С. 123.
11. Обіжний лист, ч.1. 28.V.1965 // Матеріали до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 266.

12. Отець д-р В. Кушнір очолив Президію СКВУ. Бюлетень УІТ, рік I, ч.12 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 88.

13. Прицак О. Організація і завдання української науки в ЗДА / О. Прицак // Чому катедри українознавства в Гарварді? Вибір статей на теми нашої культурної політики. – Кембридж; Нью-Йорк: Фонд катедр українознавства, 1973. – 188 с.

14. “Проект Статуту Українського Історичного Товариства”, Бюлетень УІТ, рік I, ч. 3 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 47–49.

15. Симоненко Р. Іван Лисяк-Рудницький / Р. Симоненко // Історіографічні дослідження в Україні. Визначні постаті української історіографії XIX – XX ст. – К. : Інститут історії України НАНУ, 2005. – Вип. 15. – С. 576.

16. Українське історичне товариство (Комунікат) // УІ. – 1964. – Ч. 4. – С. 1.

17. Українське історичне товариство. Обіжний лист, I.VI.1966 // УІ. – 1966. – Ч. 3-4. – С. 134.

18. Українське історичне товариство. Обіжний лист, I.XII.1965 // УІ. – 1965. – Ч. 3-4. – С. 110.

19. Українське історичне товариство. Обіжний лист, ч.1. 28.V.1965 // УІ. – 1965. – Ч. 1-2. – С. 92.

20. Українське історичне товариство. Членство // УІ. – 1966. – Ч. 3-4. – С. 112.

21. Успіх нашого члена. Бюлетень УІТ, рік I, ч.8 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 66.

22. Успіхи наших членів. Бюлетень УІТ, рік 2, ч.2 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 96.

23. Успіхи наших членів. Бюлетень УІТ, рік 2, ч.4 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 110.

24. Хроніка. Наукові конференції // УІ. – 1978. – Ч. 1-3. – С. 191.

25. Хроніка. Українське історичне товариство. Привіт Професорові Любомирові Винареві від Українського Історичного Товариства // УІ. – 1981. – Ч. 1-4. – С. 234.

26. Хроніка. Українське Історичне Товариство. Пригадка членам УІТ і передплатникам УІ // УІ. – 1985. – Ч. 1-4. – С. 246.

27. Хроніка. Українське Історичне Товариство. Проф. Олександр Оглоблин – перший почесний член УІТ // УІ. – 1980. – Ч. 1-4. – С. 218.

28. “Членство”, Бюлетень УІТ, 1967, рік I, ч.1 // Матеріяли до історії Українського історичного товариства. – Нью-Йорк; Острог, 2006. – С. 36.

29. Шерех Ю. Ми і ми (До українських читальників моїх) / Ю. Шерехов (Ю. Шерех) // Шерех Ю. Поза книжками і з книжок. – К. : Вид-во “Час”, 1998. – С. 21–32.